РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

16 юли 2009 година *

По дело C-189/08

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Hoge Raad der Nederlanden (Нидерландия) с акт от 4 април 2008 г., постъпил в Съда на 8 май 2008 г., в рамките на производство по дело

Zuid-Chemie BV

срещу

Philippo's Mineralenfabriek NV/SA,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н P. Jann, председател на състав, г-н M. Ilešič, г-н A. Tizzano, г-н E. Levits (докладчик) и г-н J.-J. Kasel, съдии,

* Език на производството: нидерландски.

генерален адвокат: г-н J. Mazák,
секретар: г-н R. Şereş, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 23 април 2009 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Zuid-Chemie BV, от адв. P. Knijp, advocaat,

— за Philippo's Mineralenfabriek NV/SA, от адв. M. Polak, advocaat,

— за нидерландското правителство, от г-жа C. Wissels и г-жа M. Noort, в качеството на представители,

— за Комисията на Европейските общности, от г-жа A.-M. Rouchaud-Joët и г-н P. van Nuffel, в качеството на представители,

— предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 5, точка 3 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Zuid-Chemie BV (наричано по-нататък „Zuid-Chemie“), предприятие за производство на торове със седалище в Sas van Gent (Нидерландия), и Philippo's Mineralenfabriek NV/SA (наричано по-нататък „Philippo's“), установено в Essen (Белгия), относно доставката от последното на Zuid-Chemie на замърсен продукт, използван за производство на торове.

Правна уредба

3 Съгласно глава II, раздел 1 (озаглавен „Общи разпоредби“), член 2, параграф 1 от Регламент № 44/2001:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка.“

4 Член 3, параграф 1 от същия регламент предвижда:

„Срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани искове в съдилищата на друга държава членка само при съблюдаване на правилата, установени в раздели 2—7 от настоящата глава.“

5 Глава II, раздел 2 (озаглавен „Специална компетентност“), член 5 от посочения регламент гласи:

„Срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен иск в друга държава членка:

[…]

3) по дела относно гражданска отговорност, delict или quasi delict — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие;

[…]“

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

6 Zuid-Chemie е предприятие за производство на торове, което през юли 2002 г. закупува две партиди от продукт с наименованието „micromix“ от HCI Chemicals Benelux BV (наричано по-нататък „HCI“), предприятие, установено в Ротердам (Нидерландия).

7 HCI, което не може само да произведе „micromix“, го поръчва от Philippo's и му предоставя суровините, необходими за изработката на този продукт, с изключение на една от тях. След съгласуване с HCI Philippo's закупува липсващата суровина, а именно цинков сулфат, от G. J. de Poorter, действащ под името Poortershaven, в Ротердам.

8 Philippo's произвежда „micromix“ в своя завод, разположен в Белгия, където Zuid-Chemie получава доставката на този продукт.

9 Zuid-Chemie преработва посочения „micromix“, за да произведе в своя завод в Нидерландия различни партиди торове, част от които продава и изпраща на свои клиенти.

10 Впоследствие е установено, че съдържанието на кадмий в закупения от Poortershaven цинков сулфат е твърде завишено, поради което торовете повече не могат да бъдат използвани или могат да бъдат използвани само в по-малка степен, което според Zuid-Chemie му е причинило вреда.

11 На 17 януари 2003 г. Zuid-Chemie предявява иск срещу Philippo's пред Rechtbank Middelburg (Нидерландия), като иска Philippo's да бъде признато за отговорно за

претърпените от Zuid-Chemie вреди и да бъде осъдено да плати на Zuid-Chemie различни суми за претърпените от него вреди, както и обезщетение за вредите, увеличено с лихвите и съдебните разноски.

12 С Решение от 10 декември 2003 г. Rechtbank Middelburg обявява, че не е компетентен да разгледа спора, с който е сезиран, тъй като за целите на прилагането на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 понятието „място на настъпване на вредоносното събитие“ обхваща както мястото на настъпване на събитието, причинило вредата („Handlungsort“), така и мястото на настъпване на първоначалната вреда („Erfolgsort“). Що се отнася до мястото на настъпване на вредата обаче, посочената юрисдикция счита, че първоначалната вреда, претърпяна от Zuid-Chemie, е настъпила в Essen, като се има предвид, че това е мястото, където предприятието е получило доставката на замърсения продукт.

13 Пред Gerechtshof te 's-Gravenhage (апелативен съд в Хага) никоя от страните не оспорва, че Essen е мястото на настъпване на събитието, причинило вредата, тъй като замърсеният „micromix“ е произведен там. По отношение на мястото на настъпване на вредата тази юрисдикция потвърждава решението на първата инстанция. В това отношение тя установява, че от решаващо значение е твърдяното противоправно поведение на Philippo's, а не фактът, че замърсеният „micromix“ е предизвикал замърсяването на торовете, произведени от Zuid-Chemie в Нидерландия. Следователно (първоначалната) вреда, претърпяна от това предприятие, е настъпила в Essen, тъй като замърсеният продукт ѝ е бил доставен „франко завода“.

14 Zuid-Chemie подава касационна жалба срещу решението на Gerechtshof te 's-Gravenhage пред запитващата юрисдикция. Последната постановява, че спорът се отнася до понятието „място на настъпване на вредоносното събитие“ по смисъла на член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 и че за решаването на спора, с който тя е сезирана, е необходимо тълкуване на това понятие.

15 При тези условия Hoge Raad der Nederlanden решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Когато е налице непозволено увреждане като увреждането, на което Zuid-Chemie основава претенцията си, коя вреда трябва да се приеме за първоначалната вреда от това увреждане: вредата, възникнала с доставката на дефектния продукт, или вредата, възникнала при обичайната употреба на продукта за целите, за които е предназначен?

2) Във втория случай може ли за „място, където е настъпило вредоносното събитие“ по смисъла на член 5 initio и точка 3 от Регламент [№ 44/2001] да се смята мястото на настъпване на тази вреда само когато вредата се изразява във физическо увреждане на лица или вещи, или това е възможно и когато (на този етап) е претърпяна само имуществена вреда?“

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

16 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на спор като този по главното производство изразът „място на настъпване на вредоносното събитие“ указва мястото, където дефектният продукт е доставен на купувача или в смисъл, че той препраща към мястото на настъпване на първоначалната вреда поради обичайната употреба на продукта за целите, за които е предназначен.

17 За да се отговори на този въпрос, следва да се припомни, че от една страна, съгласно постоянната съдебна практика разпоредбите на Регламент № 44/2001 трябва да бъдат тълкувани самостоятелно въз основа на систематиката и целите на този регламент (вж. по-специално Решение от 2 октомври 2008 г. по дело Hassett и Doherty, C-372/07, Сборник, стр. I-7403, точка 17, както и Решение от 23 април 2009 г. по дело Draka NK Cables и др., C-167/08, Сборник, стр. I-3477, точка 19).

18 От друга страна, доколкото Регламент № 44/2001 заменя занапред в отношенията между държавите членки Конвенцията от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ L 299, 1972 г., стр. 32; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 3), изменена с последователните конвенции относно присъединяването на новите държави членки към тази конвенция (наричана по-нататък „Брюкселската конвенция“), направеното от Съда тълкуване на разпоредбите на Конвенцията важи и за тези на посочения регламент, когато разпоредбите на тези общностни актове могат да се квалифицират като еквивалентни.

19 Разпоредбите на Регламент № 44/2001, относими към настоящото дело, обаче отразяват същата систематика като тази на Брюкселската конвенция и освен това са формулирани по почти идентичен начин. С оглед на тази еквивалентност е важно да се гарантира съгласно съображение 19 от Регламент № 44/2001 приемствеността в тълкуването на тези два акта (вж. Решение по дело Draka NK Cables и др., посочено по-горе, точка 20, както и Решение от 14 май 2009 г. по дело Ilsinger, C-180/06, Сборник, стр. I-3961, точка 58).

20 Така следва да се напомни, че Съдът вече е установил при тълкуване на член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция, че системата на предоставяне на общите правомощия, предвидени в дял II от тази конвенция, се основава на принципното правило, установено в член 2, първа алинея от нея, според което искове срещу лицата, които имат местоживеене в договаряща държава, се предявяват пред съдилищата на тази държава независимо от гражданството на страните (Решение от 10 юни 2004 г. по дело Kronhofer, C-168/02, Recueil, стр. I-6009, точка 12).

21 Единствено като изключение от този основен принцип за компетентност на съдилищата по седалището или постоянния адрес на ответника дял II, раздел 2 от Брюкселската конвенция предвижда някои хипотези на специална компетентност, между които и предвидената по член 5, точка 3 от тази конвенция (Решение по дело Kronhofer, посочено по-горе, точка 13).

22 Съдът също е постановил, че тези правила за специална компетентност подлежат на стеснително тълкуване и не допускат тълкуване, излизащо извън хипотезите, изрично предвидени в посочената конвенция (вж. Решение от 27 септември 1988 г. по дело Kalfelis, 189/87, Recueil, стр. 5565, точка 19, Решение от 15 януари 2004 г. по дело Blijdenstein, C-433/01, Recueil, стр. I-981, точка 25 и Решение по дело Kronhofer, посочено по-горе, точка 14).

23 Все пак съгласно постоянната съдебна практика в случаите, в които мястото, където е настъпил фактът, в резултат на който може да възникне деликтна или квазиделиктна отговорност, и мястото, където от този факт са произтекли вреди, не са идентични, изразът „място на настъпване на вредоносното събитие", използван в член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция, следва да се разбира в смисъл, че се отнася както до мястото на настъпване на вредата, така и до мястото на настъпване на събитието, причинило тази вреда, поради което ищецът може по свой избор да предяви иск срещу ответника пред Съда в едното или другото място (вж. по-специално Решение от 30 ноември 1976 г. по дело Bier, известно като „Mines de potasse d'Alsace", 21/76, Recueil, стр. 1735, точки 24 и 25, Решение от 1 октомври 2002 г. по дело Henkel, C-167/00, Recueil, стр. I-8111, точка 44; Решение от 5 февруари 2004 г. по дело DFDS Torline, C-18/02, Recueil, стр. I-1417, точка 40 и Решение по дело Kronhofer, посочено по-горе, точка 16).

24 В това отношение Съдът уточнява, че правилото за специалната компетентност, установено с член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция, се основава на наличието на особено тясна връзка между спора и юрисдикцията по мястото, където е настъпило вредоносното събитие, която обосновава предоставянето на компетентност на тази юрисдикция за целите на добро правораздаване и надлежната организация на процеса (вж. в този смисъл по-специално Решение по дело Mines de potasse d'Alsace, посочено по-горе, точка 11, Решение от 11 януари 1990 г. по дело Dumez France и Tracoba, C-220/88, Recueil, стр. I-49, точка 17, Решение от 7 март 1995 г. по дело Shevill и др., C-68/93, Recueil, стр. I-415, точка 19, както и Решение от 19 септември 1995 г. по дело Marinari, C-364/93, Recueil, стр. I-2719, точка 10). Всъщност съдът по мястото, където е настъпило вредоносното събитие, по принцип е най-подходящият да се произнесе по-специално поради близостта на спора и улесненото събиране на доказателства (вж. Решение от 1 октомври 2002 г. по дело Henkel, посочено по-горе, точка 46).

25 Ако страните в главното производство не спорят, видно от точка 13 от настоящото решение, че Essen е мястото на настъпване на събитието, причинило вредата („Handlungsort“), между тях съществува разногласие що се отнася до определянето на мястото на настъпване на вредата („Erfolgsort“).

26 Последното място според цитираната в точка 23 от настоящото решение съдебна практика е мястото, където от факта, в резултат на който може да възникне деликтна или квазиделиктна отговорност, са произтекли вреди.

27 Мястото на настъпване на вредата обаче не трябва да се обърква с мястото на настъпване на самия факт, от който за продукта са произтекли вреди, като последното място е всъщност мястото на настъпване на събитието, причинило вредата. За сметка на това мястото на „материализиране на вредата“ (вж. Решение по дело Mines de potasse d'Alsace, точка 15, както и решение по дело Shevill и др., точка 21, посочени по-горе) е мястото, където се проявяват последиците от вредоносното събитие, тоест където конкретно се проявява вредата, причинена от дефектния продукт.

28 Всъщност следва да се напомни, че съдебната практика ясно разграничава вредата и събитието, причинило тази вреда, като установява в това отношение, че деликтна или квазиделиктна отговорност е налице, когато се установи причинно-следствена връзка между тези два елемента (вж. Решение по дело Mines de potasse d'Alsace, посочено по-горе, точка 16).

29 С оглед на предходните съображения мястото на настъпване на вредата може да бъде само заводът на Zuid-Chemie в Нидерландия, където дефектният продукт „micromix“ е преработен в торове, причинявайки имуществени вреди на Zuid-Chemie, които надхвърлят вредите от самия „micromix“.

30 По-нататък следва да се отбележи, че възможността Zuid-Chemie да предяви иск пред нидерландските юрисдикции позволява, по-специално поради изтъкнатите в точка 24 от настоящото решение причини, да се произнесе най-подходящата юрисдикция и следователно правилото за специалната компетентност, установено в член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001, да прояви своето полезно действие.

31 В това отношение е полезно да се напомни, че като е тълкувал член 5, точка 3 от Брюкселската конвенция в смисъл, че тази разпоредба се отнася не само до мястото на настъпване на събитието, причинило вредата, но и до мястото на настъпване на вредата, Съдът е приел, че вземането предвид само на мястото на настъпване на събитието, причинило вредата, би довело в значителен брой случаи до смесване на компетентностите, предвидени в член 2 и член 5, точка 3 от посочената конвенция, по такъв начин, че последната разпоредба би загубила в този смисъл своето полезно действие (вж. Решение по дело Mines de potasse d'Alsace, точки 15 и 20, както и Решение по дело Shevill и др., точка 22, посочени по-горе). Всъщност това съображение относно смесването на компетентностите важи и ако евентуално не е взето предвид място на настъпване на вредите, различно от това на настъпване на събитието, причинило тези вреди.

32 От предходните съображения следва, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на спор като този по главното производство изразът „място на настъпване на вредоносното събитие" указва мястото на настъпване на първоначалната вреда поради обичайната употреба на продукта за целите, за които е предназначен.

По втория въпрос

33 Ако на първия въпрос бъде отговорено, че член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че изразът „място на настъпване на вредоносното събитие" указва мястото на настъпване на първоначалната вреда поради обичайната употреба на продукта за целите, за които е предназначен, запитващата юрисдикция иска да се установи дали тази вреда следва да се изразява във физическо увреждане на лица или вещи, или може да става въпрос (на този етап) и само за имуществена вреда.

34 В това отношение следва да се напомни, както беше посочено в точки 9 и 10 от настоящото решение, че преработването от Zuid-Chemie на замърсения „micromix“ в торове прави последните по-малко използваеми или дори неизползваеми, което според Zuid-Chemie му е причинило вреда.

35 Тъй като първоначално претърпяната от Zuid-Chemie вреда следователно се изразява във физическо увреждане на вещи, е необходимо да се приеме за установено, че въпросът дали само имуществена вреда би била достатъчна на този етап, за да се достигне до изложеното в точка 32 от настоящото решение тълкуване, има хипотетичен характер.

36 Като се има предвид тази констатация и като се отчитат възложените на Съда правомощия, които се състоят в подпомагане на правораздаването в държавите членки, а не във формулиране на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси (Решение от 18 декември 2007 г. по дело ZF Zefeser, C-62/06, Сборник, стр. I-11995, точка 15), не е необходимо да се отговаря на втория въпрос.

По съдебните разноски

37 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 5, точка 3 от Регламент № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни

решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че в рамките на спор като този по главното производство изразът „място на настъпване на вредоносното събитие“ указва мястото на настъпване на първоначалната вреда поради обичайната употреба на продукта за целите, за които е предназначен.

Подписи